

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടാശീതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടാശീതിതമഃ സർഗഃ ||

ലക്ഷ്മണേന്ദ്രജിതോ രുഷാ സംവാദോ മിഥോ യുദ്ധം ച

വിഭീഷണവചഃ ശ്രുത്വാ
രാവണിഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ |
അബ്രവീത് പരുഷം വാക്യം
ക്രോധേനാഭ്യുത്പപാത ച || 6.88.1 ||

ഉദ്യതായുധനിസ്ത്രിംശോ
രഥേ സുസമലക്യതേ |
കാലാശ്വയുക്തേ മഹതി
സ്ഥിതഃ കാലാന്തകോപമഃ || 6.88.2 ||

മഹാപ്രമാണമുദ്യമ്യ
വിപുലം വേഗവദ് ദൃഢം |
ധനുർഭീമബലോ ഭീമം
ശരാംശ്ചാമിത്രനാശനാൻ || 6.88.3 ||

തം ദദർശ മഹേഷ്യാസോ
രഥസ്ഥഃ സമലക്യതഃ |
അലക്യതമമിത്രഘ്നോ
രാവണസ്യാത്മജോ ബലീ || 6.88.4 ||

ഹനുമത്പൃഷ്ഠമാരുഢ -
 മുദയസ്ഥരവിപ്രഭം |
 ഉവാചൈനം സുസംരബ്ധഃ
 സൗമിത്രിം സവിഭീഷണം || 6.88.5 ||

താംശ്ച വാനരശാർദൂലാൻ
 പശ്യധ്വം മേ പരാക്രമം |
 അദ്യ മത്കാർമുകോത്സൃഷ്ടം
 ശരവർഷം ദൂരാസദം || 6.88.6 ||

മുക്തവർഷമിവാകാശേ
 ധാരയിഷ്യഥ സംയുഗേ |
 അദ്യ വോ മാമകാ ബാണാ
 മഹാകാർമുകനിഃസൃതാഃ |
 വിധമിഷ്യന്തി ഗാത്രാണി
 തൂലരാശിമിവാനലഃ || 6.88.7 ||

തീക്ഷ്ണസായകനിർഭിന്നാ -
 ണ്ശൂലശക്ത്യഷ്ടിതോമരൈഃ |
 അദ്യ വോ ഗമയിഷ്യാമി
 സർവാനേവ യമക്ഷയം || 6.88.8 ||

സൃജതഃ ശരവർഷാണി
 ക്ഷിപ്രഹസ്തസ്യ സംയുഗേ |
 ജീമൂതസ്യേവ നദതഃ
 കഃ സ്ഥാസ്യതി മമാഗ്രതഃ || 6.88.9 ||

രാത്രിയുദ്ധേ തദാ പൂർവം
 വജ്രാശനിസമൈഃ ശരൈഃ |

ശായിതൗ തൗ മയാ ഭൂയോ
വിസംജ്ഞൗ സപുരഃസരൗ || 6.88.10 ||

സ്യുതിർന ത്യേന്തി വാ മന്യേ
വ്യക്തം യാതോ യമക്ഷയം |
ആശീവിഷസമം ക്രുദ്ധം
യൻമാം യോദ്ധുമുപസ്ഥിതഃ || 6.88.11 ||

തച്ഛൂത്യാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
ഗർജ്ജിതം രഘവസ്തദാ |
അഭീതവദനഃ ക്രുദ്ധോ
രാവണിം വാക്യമബ്രവീത് || 6.88.12 ||

ഉക്തശ്ച ദുർഗമഃ പാരഃ
കാർയാണാം രാക്ഷസ ത്വയാ |
കാർയാണാം കർമണാ പാരം
യോ ഗച്ഛതി സ ബുദ്ധിമാൻ || 6.88.13 ||

സ ത്വമർഥസ്യ ഹീനാർഥോ
ദുരവാപസ്യ കേനചിത് |
വാചാ വ്യാഹൃത്യ ജാനീഷേ
കൃതാർഥോസ്തീതി ദുർമതേ || 6.88.14 ||

അന്തർധാനഗതേനാജൗ
യത്ത്വയാ ചരിതസ്തദാ |
തസ്തുരാചരിതോ മാർഗോ
നൈഷ വീരനിഷേവിതഃ || 6.88.15 ||

യഥാ ബാണപഥം പ്രാപ്യ
സ്ഥിത്വോസ്തി തവ രാക്ഷസ |

ദർശയസ്യാദ്യ തത്തേജോ
വാചാ ത്വം കിം വികത്ഥസേ || 6.88.16 ||

ഏവമുക്തോ ധനുർഭീമം
പരാമൃശ്യ മഹാബലഃ |
സസർജ്ജ നിശിതാൻ ബാണാ -
നിന്ദ്രജിത് സമിതിഞ്ജയഃ || 6.88.17 ||

തേന സൃഷ്ടാ മഹാവേഗാഃ
ശരാഃ സർപവിഷോപമാഃ |
സമ്പ്രാപ്യ ലക്ഷ്മണം പേതൂഃ
ശ്വസന്ത ഇവ പന്നഗാഃ || 6.88.18 ||

ശരൈരതിമഹാവേഗൈ -
ർവേഗവാൻ രാവണാത്മജഃ |
സൗമിത്രിമിന്ദ്രജിദ് യുദ്ധേ
വിവ്യാധ ശുഭലക്ഷണം || 6.88.19 ||

സ ശരൈരതിവിധാംഗോ
രുധിരേണ സമുക്ഷിതഃ |
ശുശുഭേ ലക്ഷ്മണഃ ശ്രീമാൻ
വിധൂമ ഇവ പാവകഃ || 6.88.20 ||

ഇന്ദ്രജിത് ത്യാത്മനഃ കർമ
പ്രസമീക്ഷ്യാഭിഗദ്യ ച |
വിനദ്യ സുമഹാനാദ -
മിദം വചനമബ്രവീത് || 6.88.21 ||

പത്രിണഃ ശിതധാരാസ്തേ
ശരാ മത്കാർമുകച്യുതാഃ |

ആദാസ്യന്ത്യേദ്യ സൗമിത്രേ
ജീവിതം ജീവിതാന്തകാഃ || 6.88.22 ||

അദ്യ ഗോമായുസംഘാശ്ച
ശ്യേനസംഘാശ്ച ലക്ഷ്മണ |
ഗൃധ്രാശ്ച നിപതന്തു ത്യാം
ഗതാസും നിഹതം മയാ || 6.88.23 ||

ക്ഷത്രബന്ധും സദാനാർയം
രാമഃ പരമദുർമതിഃ |
ഭക്തം ഭ്രാതരമദ്വൈവ
ത്യാം ഭക്ഷ്യതി ഹതം മയാ || 6.88.24 ||

വിസ്രസ്തകവചം ഭൂമൗ
വ്യപവിദ്ധശരാസനം |
ഹൃതോത്തമാംഗം സൗമിത്രേ
ത്യാമദ്യ നിഹതം മയാ || 6.88.25 ||

ഇതി ബ്രുവാണം സക്രൂദ്ധഃ
പരുഷം രാവണാത്മജം |
ഹേതുമദ് വാക്യമർഥജ്ഞോ
ലക്ഷ്മണഃ പ്രത്യുവാച ഹ || 6.88.26 ||

വാഗ്ബലം ത്യജ ദുർബുദ്ധോ
ക്രൂരകർമൻ ഹി രാക്ഷസ |
അഥ കന്യാദ് വദന്ത്യേതത്
സമ്പാദയ സുകർമണാ || 6.88.27 ||

അക്യത്യാ കത്മസേ കർമ
കിമർഥമിഹ രാക്ഷസ |

കുരു തത് കർമ യേനാഹം
ശ്രദ്ധേയം തവ കത്മനം || 6.88.28 ||

അനുക്ത്യാ പരുഷം വാക്യം
കിഞ്ചിദപ്യനവക്ഷിപൻ |
അവികത്മൻ വധിഷ്യാമി
ത്യാം പശ്യ പുരുഷാദന || 6.88.29 ||

ഇത്യുക്ത്യാ പഞ്ച നാരാചാ -
നാകർണാപൂരിതാത്ശരാൻ |
വിജഘ്നാന മഹാവേഗാ -
ൽലക്ഷ്മണോ രാക്ഷസോരസി || 6.88.30 ||

സുപത്രവാജിതാ ബാണാ
ജ്വലിതാ ഇവ പന്നഗാഃ |
നൈരൂതോരസ്യഭാസന്ത
സവിതു രശ്മയോ യഥാ || 6.88.31 ||

സ ശരൈരാഹതസ്തേന
സരോഷോ രാവണാത്മജഃ |
സുപ്രയുക്തൈസ്ത്രിഭിർബാണൈഃ
പ്രതിവിവ്യാധ ലക്ഷ്മണം || 6.88.32 ||

സ ബഭൂവ മഹാഭീമോ
നരരാക്ഷസസിംഹയോഃ |
വിമർദസ്തുമുലോ യുദ്ധോ
പരസ്പരജയൈഷിണോഃ || 6.88.33 ||

വിക്രാന്തൗ ബലസമ്പന്നാ -
വുഭൗ വിക്രമശാലിനൗ |

ഉഭൗ പരമദുർജ്ജേയാ -
വതുൽയബലതേജസൗ ||6.88.34 ||

യുയുധാതേ തദാ വീരൗ
ഗ്രഹാവിവ നഭോഗതൗ |
ബലവ്യത്രാവിവ ഹി തൗ
യുധി വൈ ദുഷ്ട്രധർഷണൗ ||6.88.35 ||

യുയുധാതേ മഹാത്മാനൗ
തദാ കേസരിണാവിവ |
ബഹുനവസുജ്ഞൗ ഹി
മാർഗണൗഘാനവസ്ഥിതൗ |
നരരാക്ഷസമുഖ്യൗ തൗ
പ്രഹൃഷ്ടാവദ്യയുധ്യതാം ||6.88.36 ||

തതഃ ശരാൻ ദാശരഥിഃ
സന്ധായാമിത്രകർഷണഃ |
സസർജ രാക്ഷസേന്ദ്രായ
ക്രൂദ്ധഃ സർപ ഇവ ശ്വസൻ ||6.88.37 ||

തസ്യ ജ്യാതലനിർഘോഷം
സ ശ്രുത്യാ രാക്ഷസാധിപഃ |
വിവർണവദനോ ഭൂത്യാ
ലക്ഷ്മണം സമുദൈക്ഷത ||6.88.38 ||

വിവർണവദനം ദൃഷ്ട്യാ
രാക്ഷസം രാവണാത്മജം |
സൗമിത്രിം യുദ്ധസംയുക്തം
പ്രത്യുവാച വിഭീഷണഃ ||6.88.39 ||

നിമിത്താൻയുപ പശ്യാമി
 യാൻയസ്മിൻ രാവണാത്മജേ |
 ത്വര തേന മഹാബാഹോ
 ഭഗ ഏഷ ന സംശയഃ || 6.88.40 ||

തതഃ സന്ധായ സൗമിത്രിഃ
 ശരാനാശീവിഷോപമാൻ |
 മുദോച വിശിഖാസ്തസ്മിൻ
 സർപാനിവ വിഷോൽബണാൻ || 6.88.41 ||

ശക്രാശനിസമസ്തർശൈ -
 ര്ലക്ഷ്മണേനാഹതഃ ശരൈഃ |
 മുഹൂർതമദവൻമൂഢഃ
 സർവസക്ഷുഭിതേന്ദ്രിയഃ || 6.88.42 ||

ഉപലഭ്യ മുഹൂർതേന
 സംജ്ഞാം പ്രത്യാഗതേന്ദ്രിയഃ |
 ദദർശാവസ്ഥിതം വീര -
 മാജൗ ദശരമാത്മജം |
 സോദ്ഭിച്ഛക്രാമ സൗമിത്രിം
 രോഷാത് സംരക്തലോചനഃ || 6.88.43 ||

അംബ്രവീച്ചൈനമാസാദ്യ
 പുനഃ സ പരുഷം വചഃ |
 കിം ന സ്മരസി തദ് യുദ്ധേ
 പ്രഥമേ മത്പരാക്രമം |
 നിബദ്ധസ്ത്വം സഹ ഭ്രാത്രോ
 യദാ യുധി വിചേഷ്ടസേ || 6.88.44 ||

യുവാം ഖലു മഹായുദ്ധേ
 വജ്രാശനിസമൈഃ ശരൈഃ |
 ശായിതൗ പ്രഥമം ദുമൗ
 വിസംജ്ഞൗ സപുരഃസരൗ || 6.88.45 ||

സ്യുതിർവാ നാസ്തി തേ മന്യേ
 വ്യക്തം വാ യമസാദനം |
 ഗന്തുമിച്ഛസി യന്മാം ത്വ -
 മാധർഷയിതുമിച്ഛസി || 6.88.46 ||

യദി തേ പ്രഥമേ യുദ്ധേ
 ന ദൃഷ്ടോ മത്പരാക്രമഃ |
 അദ്യ ത്വാം ദർശയിഷ്യാമി
 തിഷ്ഠേദാനീം വ്യവസ്ഥിതഃ || 6.88.47 ||

ഇത്യുക്ത്വാ സപ്തദിർബാണൈ -
 രഭിവിവ്യാധ ലക്ഷ്മണം |
 ദശദിസ്തു ഹനുമന്തം
 തീക്ഷ്ണധാരൈഃ ശരോത്തമൈഃ || 6.88.48 ||

തതഃ ശരശതൈനൈവ
 സുപ്രയുക്തേന വീര്യവാൻ |
 ക്രോധാദ് ദ്വിഗുണസംരണ്യോ
 നിർബിഭേദ വിഭീഷണം || 6.88.49 ||

തദ് ദൃഷ്ട്യന്ദ്രജിതാ കർമ
 കൃതം രാമാനുജസ്തദാ |
 അചിന്തയിത്വാ പ്രഹസ -
 നൈതത് കിഞ്ചിദിതി ബ്രൂവൻ || 6.88.50 ||

മുമോച ച ശരാൻ ഘോരാൻ
 സംഗൃഹ്യ നരപുംഗവഃ |
 അഭീതവദനഃ ക്രുദ്ധോ
 രാവണിം ലക്ഷ്മണോ യുധി || 6.88.51 ||

നൈവം രണഗതാഃ ശൂരാഃ
 പ്രഹരന്തി നിശാചര |
 ലഘവശ്ചാൽപവീർയാശ്ച
 ശരാ ഹീമേ സുഖാസ്സവ || 6.88.52 ||

നൈവം ശൂരാസ്തു യുധ്യന്തേ
 സമരേ യുദ്ധകാക്ഷിണഃ |
 ഇത്യേവം തം ബ്രൂവൻ ധൻവീ
 ശരൈരഭിവവർഷ ഹ || 6.88.53 ||

തസ്യ ബാണൈഃ സുവിധ്യസ്തം
 കവചം കാഞ്ചനം മഹത് |
 വ്യശീർയത രഥോപസ്ഥേ
 താരാജാലമിവാംബരാത് || 6.88.54 ||

വിധുതവർമാ നാരാചൈ -
 ര്ബഭൂവ സ കൃതവ്രണഃ |
 ഇന്ദ്രജിത് സമരേ വീരഃ
 പ്രത്യുഷേ ഭാനുമാനിവ || 6.88.55 ||

തതഃ ശരസഹസ്രേണ
 സക്രൂദ്ധോ രാവണാത്മജഃ |
 ബിഭേദ സമരേ വീരോ
 ലക്ഷ്മണം ഭീമവിക്രമഃ || 6.88.56 ||

വ്യശീര്യത മഹദ്ഭിവ്യം
 കവചം ലക്ഷ്മണസ്യ തു |
 കൃതപ്രതികൃതാൻയോൻയം
 ബഭൂവതുരരിന്ദമൗ || 6.88.57 ||

അഭീക്ഷ്ണം നിഃശ്വസന്തൗ തൗ
 യുധ്യേതാം തുമുലം യുധി |
 ശരസക്യന്തസർവാംഗൗ
 സർവതോ രുധിരോക്ഷിതൗ || 6.88.58 ||

സുദീർഘകാലം തൗ വീരാ -
 വൻയോൻയം നിശിതൈഃ ശരൈഃ |
 തതക്ഷതുർമഹാത്മാനൗ
 രണകർമവിശാരദൗ |
 ബഭൂവതുശ്ചാത്മജയേ
 യത്തൗ ഭീമപരാക്രമൗ || 6.88.59 ||

തൗ ശരൗഘ്നൈസ്തമാകീർണൗ
 നികൃന്തകവചധ്വജൗ |
 സൃജന്തൗ രുധിരം ചോഷ്ണം
 ജലം പ്രസ്രവണാവിവ || 6.88.60 ||

ശരവർഷം തതോ ഘോരം
 മുഞ്ചതോർഭീമനിഃസ്വനം |
 സാസാരയോരിവാകാശേ
 നീലയോഃ കാലമേഘയോഃ || 6.88.61 ||

തയോരഥ മഹാൻ കാലോ
 വ്യതീയാദ് യുധ്യാനയോഃ |

ന ച തൗ യുദ്ധവൈമുഖ്യം
കൃമം ചാപ്യുപജന്മതുഃ || 6.88.62 ||

അസ്സാൺയസ്സുവിദാം ശ്രേഷ്ഠൗ
ദർശയന്തൗ പുനഃ പുനഃ |
ശരാനുച്ചാവചാകാരാ -
നന്തരിക്ഷേ ബബന്ധതുഃ || 6.88.63 ||

വ്യപേതദോഷമസ്യന്തൗ
ലഘു ചിത്രം ച സുഷു ച |
ഉഭൗ തു തുമുലം ഘോരം
ചക്രതുർനരരാക്ഷസൗ || 6.88.64 ||

തയോഃ പൃഥക് പൃഥഗ് ഭീമഃ
ശുശ്രുവേ തലനിസ്വനഃ |
സ കദ്യം ജനയാമാസ
നിർഘാത ഇവ ദാരുണഃ || 6.88.65 ||

തയോഃ സ ദ്രാജതേ ശബ്ദ -
സ്തമാ സമരമത്തയോഃ |
സുഘോരയോർനിഷ്ഠനതോ -
ർഗഗനേ മേഘയോരിവ || 6.88.66 ||

സുവർണപുംഖൈർനാരാചൈ -
ർബലവന്തൗ കൃതവ്രണൗ |
പ്രസുസ്രുവാതേ രുധിരം
കീർതിമന്തൗ ജയേ ധൃതൗ || 6.88.67 ||

തേ ഗാത്രയോർനിപതിതാ
രുക്മപുംഖാഃ ശരാ യുധി |

അസ്യഗ്രിഗ്യാ വിനിഷ്ഠേതു -
ർവിവിശുർധരണീതലം || 6.88.68 ||

അന്യേ സുനിശിതൈഃ ശന്വൈസ്രേ -
രാകാശേ സഞ്ജഘട്ടിരേ |
ബഭഞ്ജുശ്ചിച്ഛിദുശ്ചൈവ
തയോർബാണാഃ സഹസ്രശഃ || 6.88.69 ||

സ ബഭൂവ രണോ ഘോര -
സ്തയോർബാണമയശ്ചയഃ |
അഗ്നിദ്യാമിവ ദീപ്താദ്യാം
സത്രേ കുശമയശ്ച യഃ || 6.88.70 ||

തയോഃ കൃതവ്രണൗ ദേഹൗ
ശുശുഭാതേ മഹാത്മനോഃ |
സുപുഷ്പാവിവ നിഷ്പത്രൗ
വനേ കിംശുകശാൽമലീ || 6.88.71 ||

ചക്രതുസ്തുമുലം ഘോരം
സന്നിപാതം മുഹൂർമുഹുഃ |
ഇന്ദ്രജിതലക്ഷ്മണശ്ചൈവ
പരസ്പരജയൈഷിണൗ || 6.88.72 ||

ലക്ഷ്മണോ രാവണിം യുദ്ധേ
രാവണിശ്ചാപി ലക്ഷ്മണം |
അന്യോന്യം താവദിപ്ലന്തൗ
ന ശ്രമം പ്രതിപദ്യതാം || 6.88.73 ||

ബാണജാലൈഃ ശരീരസ്ഥൈ -
രവഗായൈസ്സരസ്വിനൗ |

ശുശുഭാതേ മഹാവിർയൗ
പ്രരൂഢാവിവ പർവതൗ ||6.88.74 ||

തയോ രുധിരസിക്താനി
സംവൃതാനി ശരൈർഭൃശം |
ബഭ്രാജുഃ സർവഗാത്രാണി
ജ്വലന്ത ഇവ പാവകാഃ ||6.88.75 ||

തയോരഥ മഹാൻ കാലോ
വൃതീയാദ് യുധ്യമാനയോഃ |
ന ച തോ യുദ്ധവൈമുഖ്യം
ശ്രമം ചാപ്യഭിജ്ജഥതുഃ ||6.88.76 ||

അഥ സമരപരിശ്രമം നിഹന്തും
സമരമുഖേഷ്വജിതസ്യ ലക്ഷ്മണസ്യ |
പ്രിയഹിതമുപപാദയൻ മഹാത്മാ
സമരമുപേത്യ വിഭീഷണോവതസ്ഥേ ||6.88.77 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
യുദ്ധകാണ്ഡേ അഷ്ടാശീതിതമഃ സർഗഃ ||